

Яскрава
зірка
на театральному
небосхилі

Станіслава
Шиманська

Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини
Одеської обласної державної адміністрації

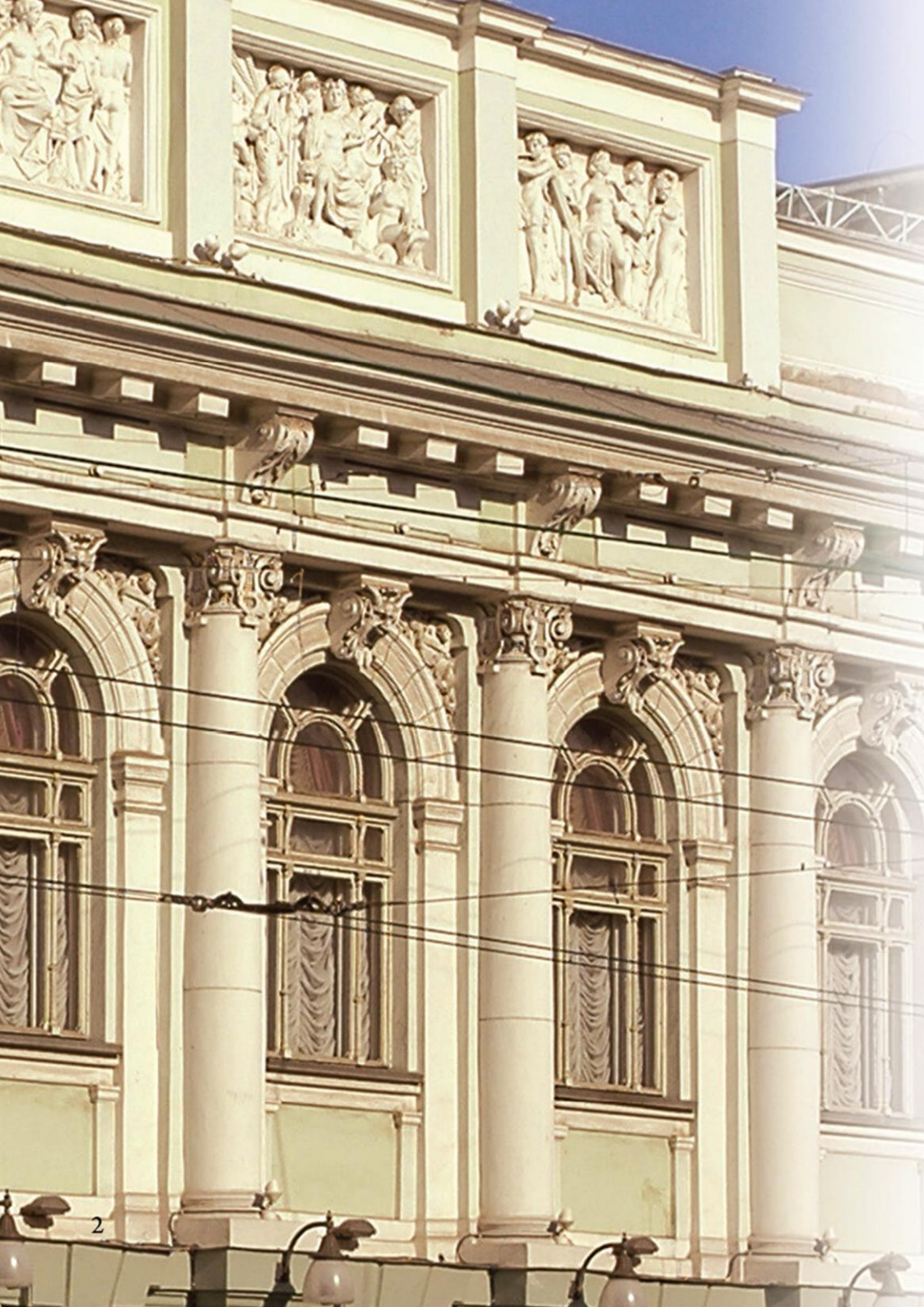
Одеська обласна універсальна наукова бібліотека імені М. Грушевського
Відділ мистецтв

СКРАВА ЗІРКА НА ТЕАТРАЛЬНОМУ НЕБОСХИЛІ

До 100-річчя від дня народження
легендарної актриси Одеської української сцени
заслуженої артистки України
Станіслави Михайлівни Шиманської

Одеса 2020

Дубиха у виставі «У неділю рано зілля копала ...» В. Василька
(за О. Кобилянською). Режисер І. Гріншпун. 1982 р.

Народилася я в світлий день Благовіщення – 7 квітня 1920 року – в Одесі, в прекрасній родині... Тож, все в житті мало бути щасливим. Від самого початку.

З дитинства.

Уявіть собі: вечір в театрі... Маленька дівчинка сидить в службовій ложі (батько працював в Одеському театрі опери та балету в протипожежній частині). Навкруги так гарно: люстри, позолота, пані у вечірніх сукнях, чоловіки – в елегантних костюмах... Аж ось злітає вгору завіса – і ти поринаєш у дивовижний світ, де панують музика, співи, красиві почуття... А після вистави йдеш додому – схвильована, зосереджена, вражена, щаслива... І татко розуміє твою замріяність і заспокоює: «Ти, донечко, співатимеш. Ти співатимеш колись головну партію в «Аїді»...»

Будинок Одеського українського театру на вулиці Пастера, 15. 1930-і роки.

Після школи не вагаючись вступала до театрального училища – на акторське відділення. То було щастя! Акторській майстерності нас навчали народні артисти України Лідія Володимирівна Мацієвська та Андрій Іванович Крамаренко. Кумири з кумирів. Ми, студенти училища, були задіяні в усіх народних і масових сценах музичних вистав Одеського українського театру, в якому працювали наші майстри-педагоги.

З ранку до ночі – репетиції, заняття в училищі, вистави в театрі. Так промайнули дивовижні роки навчання! В дипломній виставі «На дні» за п'єсою М. Горького (режисер М. Тількер) я грала Настю і Анну. Обидві роботи були оцінені комісією на відмінно.

В 1939 році одержала диплом актриси театру та кіно і поїхала до Тирасполя... Два сезони працювала в цьому чудовому містечку актрисою Українського музично-драматичного театру. Повернулася до Одеси...

Через рік знов подалася в мандри: два сезони працювала співачкою в колективі Ізмаїльського обласного театру естради, в 1946 році дістала запрошення до Іжевського театру музичної комедії в Удмурдії.

Але родинні обставини змусили повернутися додому.

В акторській долі багато чого вирішує випадок. То ж був просто збіг обставин, коли захворіли одночасно дві виконавиці головної ролі у виставі «Наталка Полтавка», а виставу вже призначено на майданчику Зеленого театру, і всі квитки продано. І тут хтось сказав, що днями бачили в місті мене, молоду актрису, випускницю театрального училища, яка знає роль Наталки. І саме зараз вона в Одесі.

За дві години до початку вистави прийшли до мене додому. Просили, вмовляли. Як же без репетицій?! Вагаться немає часу. Я ризикнула... і не шкодую. То був цацливий випадок. Подарунок долі. Цьому збігові обставин вдячна тим, що стала, передусім, на все життя актрисою Одеського українського музично-драматичного театру. І ще тим, як склалася моя жіноча доля, моє родинне щастя...

Оркестром у виставі «Наталка Полтавка» керував Борис Зільберглейт, завідувач музичної частини театру, композитор, диригент. Надзвичайно гарний і талановитий. Ми стали подружжям...

Наталка.
«Наталка Полтавка» за п'єсою
І. Котляревського.
Режисер Я. Возія.
Постановка 1936 року.
Світлина кілля 1940-х років.

Завідувач музичної частини театру, композитор і диригент
заслужений діяч мистецтв України Борис Зільберглейт

Від вересня 1947 року моє життя назавжди пов'язане з Одеським українським театром.

Кого тільки я не співала в музичних виставах театру!.. В молоді роки грала ролі ліричних та лірико-драматичних героїнь в усіх музичних виставах українського репертуару: Наталку («Наталка Полтавка» І. Котляревського), Марусю («Маруся Богуславка» М. Старицького), Азу («Циганка Аза» М. Старицького), Уяну («Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка), Панночку («Вій» М. Гоголя)... а пізніше грала і співала Наталчину матір Терпилиху в дорогій серцю виставі «Наталка Полтавка», Одарку в українській народній опері «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського... але то було пізніше.

А тоді я грала чи не щовечора. Кожен вечір був святом. Грала, танцювала, співала.

Маруся у виставі «Маруся Богуславка» за п'єсою М. Старицького. Режисер М. Тількер. 1949 р.

Аза у виставі «Циганка Аза» за п'єсою М. Старицького. Режисер В. Довбищенко. Постановка 1941 року. Світлина кінця 1940-х років.

Душа співала... Я виходжу на сцену, граю ролі – прекрасні, музичні, співочі. Партнери – славетні митці. Кумири з дитячих та студентських років. Мої педагоги – Лідія Володимирівна Мацієвська, Андрій Іванович Крамаренко. У виставах грали неперевершені артисти Іван Твердохліб, Георгій Бабенко, Олександр Луценко, Наталя Ващенко...

Сузір'я славетних.

Кожна вистава – свято і водночас – іспит. Світ мистецтва, як і саме життя, невичерпний. Хотілось спробувати себе в різних сценічних жанрах. В драмі, комедії, мюзиклі...

Не поділяю ролі на тільки комедійні, драматичні, трагедійні. Дорога кожна роль: Амалія в «Розбійниках» Ф. Шиллера, Марія у виставі «Марія Тюдор» за п'єсою В. Гюго, Параска в драмі «97» за п'єсою М. Куліша, Анеля у виставі «Для домашнього огнища» за повістю І. Франка, Селія Пічем в «Тригрошовій опері» Б. Брехта, тітонька Руце в «Птахи нашої молодості» І. Друце, Любов Павлівна у виставі «Рідний дім» І. Шамякіна, Бабуся в комедії «Я, бабуся, Іліко та Іларіон» Н. Думбадзе...

Параска у виставі «97» за п'єсою М. Куліша. Режисер Б. Мешкіс. 1967 р.

Терпилаха у виставі «Наталка Полтавка»
за п'єсою І. Котляревського.
Режисер Й. Беркович.
1968 р.

Одарка у виставі
«Запорожець за Дунаєм»
С. Гулака-Артемовського.
Режисер А. Сілаєв. 1983 р.

В житті трапляється все: смужка біла, далі – чорна, сумне і веселе, радість і лихо. Комедія і трагедія крокують недалеко одна від одної.

Цікаво грати різноманітні людські характери. Коли починаєш працювати над роллю, перш за все, потрібно закохатися в неї. Кожна роль – це одне прожите життя. Як і в реальному житті, немає чіткої межі: ось позитивне, а ось негативне... В кожній людині, в персонажі моєму стільки всього намішано: потрібно відшукати початок долі героїні, яка вона, чому саме така, а не інакша, чому так говорить, так чинить? Для чого вона у цій виставі? Яке її місце в цій історії?

Амплуа? То для критиків. Щоб легше було оцінювати. В творчості треба йти на ризик. Головна роль чи епізод – не має значення.

Мадам Воссар у виставі
«Спадкоємці Рабурдена»
за п'єсою Е. Золя.
Режисер Б. Мешкіс. 1979 р.

Роза Олександрівна у виставі
«Ретро» за п'єсою О. Галіна.
Режисер Б. Зайденберг.
1981 р.

Чи схожі сценічні героїні на мене, акторку? Ні, не схожі. Просто я збираю з власних життєвих спостережень окремі риси характеру, відиуюкую в собі щось, розмірковую – так поступово народжується жива людина на сцені.

Ніколи в житті нікому не заздрила. Не полюбляла пліток. В сатиричній комедії «Спадкоємці Рабурдена» за п'єсою Е. Золя Мадам Воссар, яку я граю, навпаки, наче зшита з цих людських рис, але ж треба показати живу людину, що в неї на душі, чому і тому подібне.

Роза Олександрівна в комедії «Ретро» за п'єсою О. Галіна. Наша сучасниця. Колишня акторка. В її житті дуже багато від гри. Але за зовнішньою веселістю, екзальтованістю проглядає вона – справжня: самотня жінка, яка мріяла про особисте щастя і продовжує мріяти...

Залюбки граю в детективах. Всі разом – і драматург, і режисер, і актори – ми розслідуємо ситуацію... Клубок подій, що призвів до злочину. Хоча кожна п'єса – то, по суті, детектив... Але ж учасники детективу – живі люди, котрі не просто так опинилися в цій детективній історії. До цього у кожного з них було своє життя, якісь вчинки, свої бажання...

Севідж у виставі
«Дивна місіс Севідж»
за п'єсою Дж. Патріка.
Режисер К. Пивоваров.
1994 р.

Мадам Верне у виставі
«Вбивство в Немурі»
А. Крісті та Р. Тома.
Режисер К. Пивоваров.
1992 р.

Нехама
у виставі «Тев'є-молочник»
за Шолом-Алейхемом.
П'єса Г. Плоткіна.
Режисер І. Равицький. 1984 р.

Мадам Іванова у виставі
«Гамбрінус» М. Розовського
(за однойменним оповіданням
О. Купріна). Режисер І. Равицький.
1990 р.

Наскрізна тема творчості? Життя в його розмаїтті. Але, якщо серйозно: доля жінки-матері. Щастя матері й горе матері. Тема загальнолюдська, на всі часи. Вічна. Моя Дубиха у виставі «У неділю рано зілля копала...» В. Василька (за мотивами однойменної повісті О. Кобилянської) увібрала в свою долю долі багатьох українських матерів.

Нехама, дружина молочника Тев'є, матір роду, хранителька родини. Її доля трагічна. Треба прожити її життям...

Мадам Іванова з мюзиклу «Гамбрінус»... Таких жінок бачила у нас в Одесі чи не на кожному кроці. Типова одеситка. Яка вона за певних історичних умов – подій початку ХХ століття? Не зважаючи ні на що, оптимістка, мудра, дивовижна жінка.

Мати Андрія Буслая
у виставі «Поріг»
за п'єсою О. Дударєва.
Режисер Б. Зайденберг.
1981 р.

Жінка – мати. Це закладено природою. Мати дає дитині життя. І не просто життя – дає своє серце, душу, любов. Так і з ролями. Без серця, без душі на сцені немає живої людини. Але ж трапляється в житті, коли мрія так і залишається мрією. Не здійснилося. Чому? Де сталася помилка? Дуже важливо зрозуміти вчинки персонажа... Чому він такий, а не інакший? Чому так говорить, а не інакше? Як ходить, думає, сміється, плаче? Це треба пропустити крізь своє серце...

Багата галерея образів: мати Андрія Буслая та Ганна в драмах «Поріг» і «Вечір» О. Дударєва, Тереза в «Хрещеному батьку» за романом М. П'юзо (п'єса З.Сагалова), Севідж у виставі «Дивна місць Севідж» Д. Патріка... – в кожній ролі, в кожній виставі я, актриса, проживаю життя...

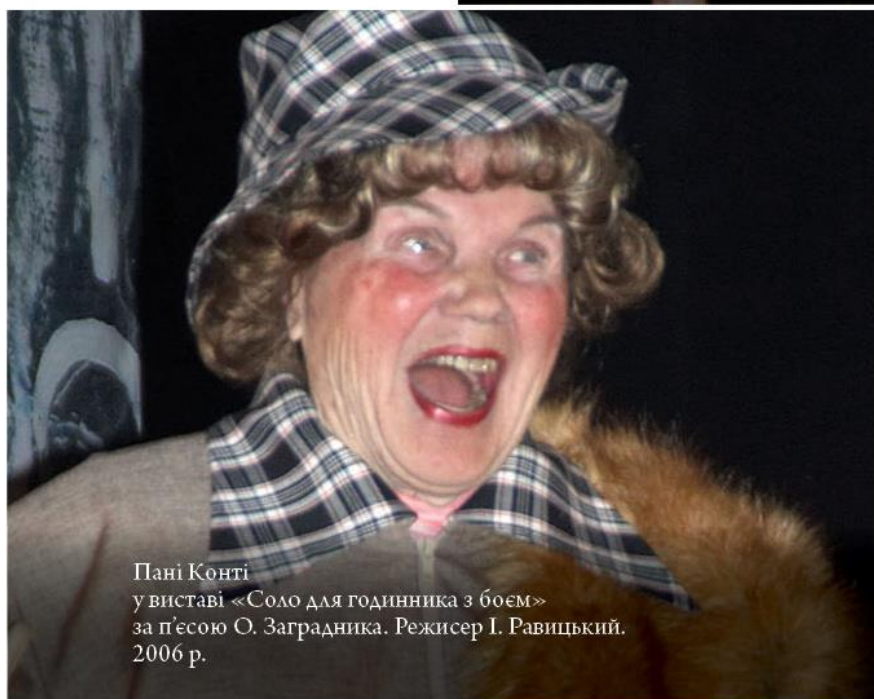

Ганна
у виставі «Вечір» за п'єсою О. Дударєва.
Василь – Г. Осташевський.
Режисер Б. Зайденберг.
1983 р.

Дві ролі останнього часу: Ганна Андріївна в ліричній комедії «Салют динозаврам!» Г. Мамліна, пані Конті у виставі «Соло для годинника з боєм» О. Заградника особливо дорогі. Близькі мені тим, як мої героїні сприймають світ, як вони ставляться до людей, що вони бажають передати молодому поколінню. Вони прожили довге, нелегке життя, але не втратили своєї енергії душі, своєї щирості, відкритості людям.

Ганна Андріївна
у виставі «Салют динозаврам!»
за п'єсою Г. Мамліна. Режисер В. Туманов.
2000 р.

Пані Конті
у виставі «Соло для годинника з боєм»
за п'єсою О. Заградника. Режисер І. Равицький.
2006 р.

Акторська доля подарувала мені зустрічі з видатними режисерами: Василем Васильком, Євгеном Купченком, Наумом Орловим, Володимиром Пахомовим, Броніславом Мешикісом, Ізакіном Гріншпуном, Борисом Зайденбергом, Йосипом Берковичем, Миколою Тараненком, Ігорем Равицьким, Костянтином Пивоваровим, Володимиром Тумановим та іншими.

Моїми партнерами на сцені були надзвичайно талановиті актори: Олександр Луценко, Генріх Осташевський, Юлій Божек, Микола Сльозка, Володимир Бойко, Євген Дудов, Наталя Ващенко, Галина Бутовська, Катерина Лозова... можна називати і називати. Наша талановита молодь... Весь колектив театру.

Як би Ви знали, скільки було в моєму житті щастя, творчості, зустрічей... Безліч.

Митці Одеського українського театру... 1950-і роки.

*«Ти співатимеш, доню, в «Аїді» головну партію...» – наче дорого-
вказ згадуються слова батька, котрий вірив у мене і допомагав.
В «Аїді», щоправда, співати не пощастило.
Головне у мене були Сім'я і Театр.
В моєму житті відбулося все, чого жадала, про що мріяла.
Я завжди вірила в те, що Добро повертається Сторицею!*

Творчість заслуженої артистки України
Станіслави Михайлівни Шиманської в кіно:

Сусідка.
«Відпустка, яка не відбулася».
Режисер Т. Золоєв. 1976 р.

Сестра милосердя.
«Довгий шлях у лабіринті».
Режисер В. Левін. 1981 р.

Мати Валі.
«Орлятко». Режисер Е. Бочаров. 1957 р.

Марина.
«Кони не винні».
Режисер С. Комар. 1956 р.

Легенда Одеської української сцени.

Яскрава зірка на театральному небосхилі.

Старійшина Одеського академічного українського музично-драматичного театру імені В. Василяка – заслужена артистка України Станіслава Михайлівна Шиманська (7.04.1920 р. – 19.06.2015 р.) прожила щасливе і нелегке життя, залишивши по собі неоцінний, дорогоцінний скарб свого щедрого таланту, доброї душі.

Дивовижна, неповторна, щедра, невгамовна...

Справедлива, принципова, мужня.

Чуйна, мудра, інтелігентна.

Яскрава, емоційна, щира, оптимістична,
з чудовим почуттям гумору.

Талановита і безмежно закохана в театр.

Це все про неї, нашу пані Стасю –
Станіславу Михайлівну Шиманську.

Її зірка продовжує нам світити.

Як заповіт нам звучать її слова:

Вірте, друзі, Добро завжди повертається Сторицею!

Пані Конті у виставі «Соло для годинника з боєм»
остання роль пані Стасі

Література про життя і творчість С. М. Шиманської

1. Бродавко Р. Птицы ее молодости [Текст] : [твор. портр. заслуж. артистки України, ок. 70-ти лет прослужившей в театре, С.М. Шиманской (1920-2015)] / Р. Бродавко // Жизнь в Одессе. – 2015. – 1 июля. – С. 10.
2. Голота В. В Театральная Одесса [Текст] : [сцена из спектакля «Вечер» режиссера А. Дударева, в роли Ганны - заслуж. артистка УССР С. Шиманская] / В. В. Голота. – Киев : Мистецтво, 1990. – С. 212 : фот.
3. Голяева И. День спектакля – праздник [Текст] : [интервью с заслуж. артисткой Украины С. Шиманской] // И. Голяева // Одес. известия. – 2007. – 7 апр. – С. 9.
4. Голяева И. День выставки – свято [Текст] : [інтерв'ю з С.М. Шиманською, заслуж. артисткою України] // І. Голяева // Одес. вісті. – 2007. – 7 квіт. – С. 9.
5. Дузь І. М. Театр Жовтневої революції: Одес. держ. укр. муз.-драм. театр ім. Жовт. революції [Текст] : [про твор. шлях С. Шиманської та ін. акторів театру] / І. М. Дузь. – Київ : Мистецтво, 1975. – 84 с.
6. Кракалія Р. Подвійне свято Українського театру [Текст] : [7 листоп. театр відсвяткував виставою «Щастя поруч» свій 87-й день народж. До цієї дати було присвоєно почесні відзнаки міск. голови «Трудова слава» ветеранам театру – заслуж. артистці України С. Шиманській та артистці А. Васильєвій] / Р. Кракалія // Чорномор. новини. – 2012. – 10 листоп. – С. 3.
7. Ларчук А. Осяня світамо рампи [Текст] : [твор. портр. до ювілею заслуж. артистки України С. Шиманської до її 70-річчя] / А. Ларчук // Комсом. іскра. – 1990. – 12 квіт. – С. 8.
8. Одеський український академічний музично-драматичний театр ім. В. Василяка. [Текст] : Театральні сезони 1993-2005 років : до 80-річчя театру присвяч. : бібліогр. покажч. : [зокрема про заслуж. артистку України С.М. Шиманську] / Упр. культури і туризму Одес. облдержадмін. ; Одес. обл. універс. б-ка ім. М. Грушевського ; від. інформації з питань культури та мистецтва ; підгот.: Г. Д. Северина, Л. І. Федченко; ред. Ж. О. Карпінська ; комп'ют. набір О. А. Бугакова ; відп. за вип. Т. М. Полянко]. – Одеса, 2007. – 52 с.
9. Одеський український музично-драматичний театр ім. В. Василяка : 75 років [Фотоальбом] : [про репертуар вистав у театрі та ролі С. Шиманської] / Упоряд. Л. Федченко ; ред. Л. Капішевська ; фотохудож. Б. Митрофанов. – Одеса. – Принт-майстер, 2000. – 64 с. : фот.
10. Прощайте, пани Стася! [Текст] : [ушла из жизни заслуж. артистка Украины С.М. Шиманская, отдавшая 75 лет служения театру] // Веч. Одесса. – 2015. – 23 июня. – С. 4.
11. Ровно в четыре часа... [Текст] : [началу Великой Отечественной войны посвятила лит.-муз. композицию «Пам'ять», актриса театру, заслуж. артистка України С. Шиманська] // Доброе дело. – 2008. – № 21, (июнь). – С. 1-2.
12. 75 лет служения сцене [Текст] : [к 75-летию заслуж. артистки Украины, актрисы. театра С.М. Шиманской] // Веч. Одесса. – 2013. – 11 апр. – С. 3.
13. Федченко Л. Добро возвратится старницею [Текст] : [твор. портр. заслуж. артистки Украины С. Шиманской к 75-летию ее твор. деятельности] / Л. Федченко // Веч. Одесса. – 2010. – 10 апр. – С. 5.

Інтернет ресурси

1. Федченко Л. До сторіччя легенди театру [Електронний ресурс] : [про заслуж. артистку України Станіславу Михайлівну Шиманську] / Любов Федченко // facebook : сайт. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/ODESSAUKRTHEATER/posts/2827983047257281>. – Назва з екрану. – Дата публ.: 07.04.2020.
2. Федченко Л. Легендарна пані Стася [Електронний ресурс] : [твор. портр. актриси театру, заслуж. артистки України Станіслави Михайлівни Шиманської] / Любов Федченко // Веч. Одесса : сайт. – Режим доступу: <http://vo.od.ua/tubrics/odessa-gody-i-sudby/44387.php>. – Назва з екрану. – Дата публ.: 16.04.2020.

Яскрава зірка на театральному небосхилі : до 100-річчя від дня народж. легендар. актриси Одес. укр. сцени заслуж. артистки України С. М. Шиманської [Текст] : [букет] / Департамент культури, національностей релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одес. облдержадмін. ; Одес. обл. універс. наук. б-ка ім. М. Грушевського ; від. мистецтв ; [авт. та упоряд. Л. Федченко ; бібліогр. Т. М. Шилової ; дизайн С. Амоскіної ; ред. О. М. Ласкевич ; відп. за вип. О. А. Бугакова]. – Одеса, 2020. – 20 с. : фот. – Бібліогр.: 15 назв. – 14,5x21. – \$ прим. : б. ц.

